

EVANGELIZIRATI DANAS

Uz VI. simpozij europskih biskupa
(Rim, 7.-11. X. 1985.)

Kroz stoljeća se Crkva naprezala da prenese ljudima, izloženim promjenama u shvaćanju i razvoju, nepromijenljivu istinu koju joj je povjerio osnivač Isus Krist. U današnje vrijeme, kad se čovjek osjeća donekle izgubljenim u svom vlastitom sve zamršenijem svijetu, koji stvara iz dana u dan, a da ga ne može do kraja ni razumijeti ni kontrolirati, pa pojedinac sve više postaje žrtva razvoja vlastitog svijeta, i posaborska Crkva osjeća poput suvremenog čovjeka nesigurnost u svoju vlastitu snagu i organizaciju. Poput nesigurne zaručnice koja traži sigurnost u zaručniku i poklanja mu sve svoje povjerenje i Crkva se sve bespomoćnije, s obzirom na svoju organizaciju, prepušta Kristu, u njegovoj nauci traži svoju sigurnost i poklanja mu sve čistije povjerenje.

Osjetilo se to i među biskupima starog europskog kontinenta, koje je životna stvarnost kroz posljednja dva stoljeća od uzornih velikodostojnika sve više privodila u krug uzornih poslužitelja evanđelja. Ne može se poreći težnja koja se među biskupima naročito izrazito pojavila poslije II. vat. sabora da svoju službu zaista pretvore u služenje ne samo Kristu, vidljivom poglavaru Crkve i Crkvi, kao cjelini mističnog tijela, nego i pojedincu siromahu, kršćaninu i nekršćaninu.

Ta se težnja očituje sve više i na simpozijima i sinodama biskupa. Do sada je poslije Sabora održano šest simpozija europskih biskupa koje organizira Vijeće biskupskih konferencija Europe. Prvi je održan 1967. u Noordwijkerhoutu (Nizozemska) pod naslovom *Biskupijske posaborske strukture*; drugi u Coiri (Švicarska) na temu *Služba i život svećenika*. Ostali su održani u Rimu: treći 1975. o *poslanju biskupa u službi vjere*; četvrti 1979. o *mladima i vjeri*; peti 1982. *Kolegijalna odgovornost biskupa i biskupskih konferencija Europe u evangelizaciji Kontinenta*. Šesti je simpozij naslovljen *Sekularizacija i evangelizacija u Europi danas* i održavao se 7. – 11. listopada 1985. Kao što je očito tema se posljednjeg simpozija nastavlja na dosadašnje koji su održavani od 1976. do danas. Ipak i najobičnijem promatraču odmah upada u oči da se u nizu tih simpozija sve više kreće od hijerarhijskih problema prema životvornosti vjere jednostavnih kršćana.

Posljednjem su simpoziju prethodili područni susreti biskupa. Tako su se u Beču potkraj siječnja 1985. sastali biskupi predstavnici Njemačke, Berlina, Austrije, Poljske, Čehoslovačke, Mađarske, njemačkog govornog područja iz Švicarske

i flamanski iz Belgije. U Avignonu su se susreli biskupi francuskog govornog područja: iz Francuske, Luksemburga, Švicarske i Belgije. Španjolci i Portugalci održali su sami svoj posebni skup. U krugu engleskog govornog područja našli su se osim predstavnika triju naroda iz Velike Britanije još i predstavnici Irske, Danske i skandinavskih zemalja. Najraznovrsnija je bila grupa u kojoj se govorilo talijanskim jezikom a u njoj su osim Talijana bili i biskupi iz Malte, Rumunjske, Bugarske, Grčke, Turske, talijanski govoreće Švicarske i Jugoslavije. Na susretima se posebno raspravljalo o obitelji i mladima. (Zanimljivo je primjetiti da se slavenski biskupi, i usprkos činjenici da žive u sličnim društvenim sustavima, govore jezicima koji su se razvili iz istog korijena, iste godine dok su slavili 1100 obljetnicu jednog od slavenskih apostola i zaštitnika Europe i u vrijeme dok se na papinskoj stolici nalazio papa Slaven, nisu okupili u posebnom slavenskom kružoku.)

Zamršeno religiozno shvaćanje na starom kršćanskom kontinentu može se donekle razabrati iz podataka koje je iznio tajnik Vijeća Konferencije europskih Crkava Ivo Furer, a koji će vjerojatno zanimati i čitatelje našeg časopisa. Ovdje ih donosimo i zbog toga što omogućuju lakše shvaćanje rada simpozija i smjernica koje je u svom govoru iznio Papa, a ovdje ih donosimo u prijevodu.

Prema jednoj anketi, naime, provedenoj u Italiji, Španjolskoj, Francuskoj i zemljama sjeverozapadne Europe (deset zemalja, osim Danske) proizlaze, pojednostavljeno rečeno, slijedeći religiozni podaci izraženi u postocima:

	Romanske zemlje %	Sjevero-zapadna Europa %
Crkvu pohađaju jednom mjesečno	40	34
Crkva nudi prikladan odgovor:		
— na čovjekove moralne probleme	40	34
— na čovjekove obiteljske probleme	36	33
— na čovjekove duhovne potrebe	45	44
Vjeruje u:		
— opstojnost Božju	77	74
— opstojnost osobnog Boga	33	32
— zagrobni život	45	43
— opstojnost duše	57	60
— opstojnost đavla	26	24
— opstojnost pakla	26	21
— raj	38	44
— grijeh	54	62

Anketa je obuhvatila i druga pitanja: preljub, homoseksualnost, prostituciju, pobačaj, eutanaziju, samoubistvo. Evo odgovora na pitanje o pobačaju:

Odobravate li pobačaj:		
— ako je u opasnosti zdravlje majke?	86	90

— ako je dijete koje se treba roditi vjerojatno hendikepirano?	76	77
— ako žena nije udana?	26	25
— ako bračni par ne želi više djece?	33	31

Rasprave koje su se vodile na simpoziju pokazale su svu zamršenost problematike, kako danas naviještati evanđelje u Europi. Predsjednik Vijeća biskupskih konferencija Europe engleski kardinal George Basil Hume sabrao je opaske i prijedloge biskupa i iznio ih u svom završnom govoru, na kraju simpozija, čini se, sa strahom da se smjernice ne izgube u mnoštvu detalja o kojima se govorilo za vrijeme simpozija. Prema Humeovim riječima Europu bi trebalo evangelizirati tražeći strogo istinu, i to potpunu istinu, zalažući se za međusobno prožimanje vjere i kulture kako bi se obje obogatile. Istakao je pučku pobožnost kao konkretni oblik religiozne kulture i naglasio potrebu za novim načinima evangeliziranja jer se istinska evangelizacija Europe danas odvija na rubu klasičnih struktura.

Rasprave sa simpozija objedinjene su i popraćene razmišljanjem u nagovoru koji je sudionicima na kraju simpozija održao papa Ivan Pavao II. pa taj govor zapravo pruža mjerodavne smjernice za evangeliziranje današnje Europe. Zbog toga ga ovdje i prenosimo, u hrvatskom prijevodu, izostavivši samo uvod, nadajući se da će pobuditi zanimanje čitatelja i izazvati ih u pastoralnom radu.

NAGOVOR IVANA PAVLA II. O NAVJEŠTAJU EVANĐELJA U EUROPI

„1. [. . .] Europa kojoj smo poslani toliko se kulturno, politički društveno i gospodarski preobrazila da se problem navještaja evanđelja nameće na potpuno novi način. Mogli bismo čak reći da je Europa, kako se razvijala uslijed zamršenih zgoda zadnjeg stoljeća, pružila najkorjenitiji izazov kršćanstvu i Crkvi, koji povijest poznaje, ali danas ujedno otkriva nove i stvaralačke mogućnosti navještanja i utkivanja evanđelja. Dok su razmatranja na simpoziju posvijestila stvarnost i „trenutak“ koji danas Europa proživljava u isto su vrijeme orisala putove koje treba prevaliti sa zanosom vjernika, koji se upire na vjeru u Krista i oduševljen nadom zna prihvatiti izazov vremena spreman da do kraja ispita sve mogućnosti koje se pojave da bi predao današnjem čovjeku Veselu vijest spasenja.

2. To obnovljeno djelo navještanja evanđelja, koje poduzimamo, organski se i dinamično nadovezuje na prvi navještaj, prije svega na onaj Kristov (usp. Evanđelii nuntiandi, br. 7) a zatim na apostolski navještaj. Sadržaj i životno središte navještaja spasenja, čovjeku koji putuje kroz povijest, ostaje uvijek Krist, Put, Istina i Život, Prvi i Posljednji (Otk. 22,13), onaj u kome sve treba biti obnovljeno (usp. Ef 1,10). Apostoli, koje je Krist poslao, raširili su svijetom Veselu vijest koja je stigla do nas. Sjećamo se sa zahvalnošću trenutka kad je apostol Pavao

prvi put pozvan da prijede granice Male Azije i kad je stavio nogu na grčko tlo; sjećamo se s poštovanjem trenutka kad je Petar stigao u ovaj grad Rim koji je Providnost odredila da izvrši posebnu ulogu u djelu evangelizacije kroz stoljeća.

Obnovljena evangelizacija i zajednički korijeni

Od prvog početka kad su apostoli posijali evanđelje na europskom tlu, zalivši ga mučeničkom krvlju, odvijao se, neprestano i plodno, višestoljetni razvoj koji je ubrizgao Europi kršćanski životni sok. Posebni su svjedoci tog razvoja sveti europski zaštitnici sv. Benedikt i sv. Ćiril i Metod. Posebna se karizma njihova evangelizacijskog djela sastoji u tome da su oni posijali i oživotvorili oblike i načine utjelovljenja evanđelja u kulturu, a to se njihovo djelo pokazalo kao početak i temelj nove i trajne sinteze kršćanskog života. Ako ti sveti zaštitnici tvore miljkaz i bitno uporište povijesnog razvoja europske evangelizacije, ostaju nam i uzor nadahnuća jer je djelo evangelizacije, u posebnim prilikama u kojima se danas nalazi Europa, pozvano da pruži novi stvaralački spoj između evanđelja i života.

3. Treba biti svjestan koliko je važno da se obnovljena evangelizacija ucijepi na te zajedničke europske korijene. Uistinu, kad se poduzima neko djelo obnove i razvoja velikog dometa kojemu se želi osigurati trajnost, mudro je zadržati životni spoj s nepresušnim izvorima koji napajaju nadahnuće. U toj je perspektivi dobro držati na umu podatke pokrštavanja nekih naroda koji su u ovom stoljeću slavili tisućljetnicu kršćanstva, kao Poljska (966.) i Mađarska (972.), dok će ubrzo biti tisućljetnica pokrštavanja Kijevske Rusije (988.). Ti nas datumi prenose na kršćanske korijene koji su posebno bogati i koji nas nadahnjuju jer počivaju na istoj vjeri, odnose se na istu nedjeljivu Crkvu i daju životni sok kršćanskom humanizmu i kulturi izvanredne vrijednosti. Crkva ih danas čuva svojim majčinskim pamćenjem i podsjeća nas na njih kao na posebno značajne i važne u današnjim prilikama, u kojima neki krugovi i neke misaone struje nastoje da ih izbrisu iz sjećanja i iz života. Gubitak pamćenja o vlastitom rođenju i vlastitom organskom razvoju uvijek predstavlja pogibelj i može dovesti čak do otudjenja.

4. S jedne strane, moramo zapaziti da su ti zajednički korijeni dihotomični (dvostruki). Oni su se zapravo oblikovali kao dvije struje kršćanskih, teoloških, liturgijskih i asketskih naslijeđa i dva obrasca kulture, različiti, neoprečni, dapače koji se popunjavaju i naizmjenično obogaćuju. Benedikt je prožeo kršćansko i kulturno naslijeđe Zapada latinskim logičnijim i racionalnijim duhom; Ćiril i Metod su predstavnici stare grčke kulture, intuitivnije i mističnije, i štovani su kao oci tradicije slavenskih naroda.

Spada na nas da saberemo baštinu te bogate misli koja se naizmjenično popunjava i da pronademo prikladna sredstva i načine za njezino osuvremenjenje i tješnji duhovni dodir između Istoka i Zapada.

5. Sabirući sa živim povijesnim osjećajem bogatu i mnogostruku idealnu baštinu prošlosti, moramo se s povjerenjem otvoriti sadašnjosti i s nadom težiti prema budućnosti. Iz sjećanja treba izbiti proroštvo. Krist – koji jest, koji bijaše i koji će doći (Otk 1,8) s nama je, i njegov nas Duh vodi.

Na simpoziju se prije svega tražilo da se današnja Europa shvati, promišljeno i vedro, u svoj svojoj živoj i mnogostrukoj stvarnosti. U vašim ste razmišljanjima krenuli promatrajući tipično zapadnjačku stvarnost koja se obično označava pojmom „posvijetovnjačenja”. Produbljenom analizom zapazila se dvoznačnost i čak višeznačnost pojma, koji je tako polisemantičan, neodređen i rastezljiv da označava mnogostruke i proturječne pojave, zbog čega se čini potrebnim znanstveno razriješiti značenje riječi i razjasniti sadržaj te pojave.

Dubina duše Kontinenta

S druge strane, vi niste prihvatili kao razjašnjavajuću kategoriju današnje Europe pojam „krize”. Premda je postalo općenito, kada se govori o Europi, da se govori o krizi, ne možemo pripustiti da se zatvorimo u uske i zloslutne sheme „krizne kulture” iako smo svjesni pitanja, poteškoća i problema kao i proturječja, razdiranja i slabljenja koji obilježavaju Europu naših dana.

Ali što je Europa? kakva je njezina identičnost, gdje joj je duša, koje su njezine čežnje i njezine potonule nade? Kakav je „trenutak” koji proživljava?

To su pitanja od kojih treba krenuti i na koja treba potražiti odgovor da bi se učinkovito naviještalo evanđelje.

6. Prvi pogled bačen na Europu očituje njezin nedostatak jedinstva, pukotinu koja razdjeljuje narode Istoka i Zapada. Dobro su poznati uzroci i povijesne, političke i ideološke zgode i nezgode koje su prouzrokovale tako teško stanje, nepodnošljivo svijesti koja se izgradila na ljudskim i kršćanskim idealima koji su oblikovali Kontinent. Završni helsinški dokument, potpisan pred deset godina, probudio je među europskim narodima nadu da će se početi razvijati duh međusobne solidarnosti, slobodno i plodonosno općenje i suradnja. Ta nada, usprkos oklijevanjima, poteškoćama i razočaranjima koja su se očitovala poslije Helsinkija, treba biti podržavana jer samo je to hod dostojan europskih naroda, kadar da Europi otvori pogled u budućnost pravoga mira. Crkva je po svojoj naravi i po svom bitnom poslanju pozvana da promiče suradnju, bratstvo i mir među europskim narodima. Vijeće europskih biskupskih konferencija – s tog gledišta – predstavlja veoma značajnu i proročku stvarnost i pokazuje pravac koji treba slijediti s punim povjerenjem i hrabrošću.

Ujedno trebamo revno i ustrajno proslijediti i razvijati ekumenske dogovore uvjereni, kao što jesmo, da je jedinstvo kršćana bitno dobro ne samo u sebi nego i da predstavlja nužnu dimenziju evangelizacije i činilac mira u Europi.

7. Naš se pogled potom usredotočuje na „uzorak” današnjega europskog društva. Zapadna je Europa poslije poratne obnove doživjela brzi industrijski i

tehnološki razvoj dosežući blagostanje kakvo se nije zapamtilo. Bogatstvo potrošačkih dobara, općenita pristupačnost kulturi, zdravstvu, najraznoličnijim društvenim uslugama koje osigurava „Welfare State” neki su vidovi tog uzorka društva. Istodobno se u tom masovnom, modernom i potrošačkom društvu ostvarivao, pod utjecajem sredstava društvenog priopćavanja, brzi razvoj shvaćanja i ponašanja. Istočna se Europa razvijala sporije obuzdavana krutošću sustava i društvenog i gospodarskog ustrojstva.

8. Promatrana u svjetskoj perspektivi, Europa sačinjava ono što se obično označuje razvijeni Sjever u odnosu na Jug koji obuhvaća zemlje u težem položaju. Promatrajući razliku koja postoji između ta dva pola, problemi pravde i mira postavljaju se na drukčiji način i zahtijevaju da im se pristupi novim duhom i s obnovljenom poduzetnošću. Bilo Istočna ili Zapadna Europa morale bi, bez obzira na hegemonističke ambicije i uskovidnu gospodarsku, političku ili ideološku računicu, s širokogrudnom otvorenošću posegnuti za reformama i rješenjima, pa čak i strukturalnim, koja omogućavaju rješenje tog dramatičnog suvremenog problema. Sa svoje strane Crkva treba svjedočiti i promicati evanđeoske vrednote pravde, ljubavi i mira koje su obuhvaćene u takvom stanju.

9. U pripremnim susretima za ovaj simpozij i u svojim razmatranjima usredotočili ste pažnju posebno na obitelj. Taj je izbor potpuno opravdan jer je obitelj po naravi temeljna stanica društva. I zaista, kulturni, društveni, vjerski i etički lomovi i preobražaji europskog društva očituju se i odražavaju na osjetljiv način u životu obitelji. Nije mjesto da se ovdje zadržavamo na analizama koje ste učinili. Svjesna ogromne važnosti tog mučnog problema Crkva mu je posvetila jednu biskupsku sinodu. Mislim da u perspektivi obnovljene evangelizacije obiteljskom pastoralu treba bez sumnje dati prednost. Radi se o dobru i budućnosti Crkve u Europi kao i o dobru i budućnosti europskog društva. Svjesni smo sukoba i napetosti koji postoje između uzora obitelji i obiteljskog morala koji je predložen u evanđelju i onog što se uobičajio u današnjem društvu. Ali važno je uočiti i unutarinja proturječja i nezapamćeno srozavanje „sekulariziranog” modela braka i obitelji. Ustupajući prednost subjektivizmu i individualizmu, usmjerenim samo na vlastito egoistično „samoostvarenje”, brak je lišen svoga nutarnjeg i nadržanog značenja i vrijednosti.

Zakon o pobačaju poraz Europe

10. Skupa s takvim načinom mišljenja koji je uz neke razlike zajednički Istoku i Zapadu — a odražava imanentistički i hedonistički materijalizam na kojem se zasniva — prihvaćen je i pobačaj. Donošenje popustljivog zakonodavstva o pobačaju shvaćeno je kao potvrda načela slobode. Pitamo se naprotiv nije li to slavodobitno načela materijalnog blagostanja i sebeljublja nad najsvetijom vrednotom ljudskog života. Rečeno je da će Crkva u tome biti poražena jer nije uspjela shvatiti moralno pravilo. Ali ja mislim da je u toj žalosnoj i jednoj pojavi uistinu poražen muž i žena. Porazen je liječnik koji je pogazio zakletvu i najple-

menitije svojstvo medicinske znanosti obranu i spas ljudskog života; poražena je „sekularizirana” država koja je zaniijekala zaštitu najosnovnijeg i najsvetijeg prava na život da bi postala sredstvo tobožnje dobrobiti zajednice, a ponekad nije kadra ni zaštititi opsluživanje samih svojih popustljivih zakona. Europa bi trebala razmišljati o tom porazu.

Opadanje porođaja i demografsko starenje ne mogu se više shvaćati kao rješenje problema nezaposlenosti i pred njima se ne smiju zatvarati oči. Europsko bi stanovništvo, koje je 1960. sačinjavalo 25% svjetskog stanovništva, ako nastavi sadašnjim demografskim smjerom polovicom slijedećeg stoljeća spalo na razinu od 5%. To su brojevi koji su naveli neke europske odgovorne ljude da su počeli govoriti o „demografskom samoubojstvu” Europe. Ako to postaje povod za zabrinjavanje, više od svega se trebamo zabrinuti što je to znak gubljenja volje za život i pogleda otvorenog u budućnost, a još više znak dubokog duhovnog otudjenja. Zbog toga se ne smijemo umoriti govoreći i ponavljajući Europi: ponovno pronadi samu sebe! Ponovno pronadi svoju dušu!

11. Ti nas zabrinjavajući pogledi navode da izbližega promotrimo antropološki i kulturalni model koji obilježava današnju Europu. Kakav je i kako izgleda lik današnjeg „sekulariziranog” Europejca? Možemo reći da je to čovjek koji je potpuno zauzet brigom da izgradi „zemaljski grad” da je izgubio iz vida ili iz njegova namjerno isključio „Božji grad”. Bog se nalazi izvan vidokruga njegova života. Ali teorijsko ili praktično bezboštvo odražava se nužno na antropološko shvaćanje. Ako čovjek nije slika Božja i ako ne upućuje na ništa izvan sebe u čemu je njegova vrijednost, zašto radi i živi? Zaista, Europa koja je na Zapadu u filozofiji i praksi proglasila ponekad „smrt Boga” a na Istoku „smrt Boga” nametnula ideološki i politički ista je Europa u kojoj je proglašena „smrt čovjeka” kao osobe i transcendentne vrijednosti. Na Zapadu je osoba žrtvovana dobrostanju, na Istoku društvenom ustrojstvu. Ali ta se stajališta pokazuju neuvjerljivima. Uostalom, kulturalni sustavi, ustanove i ideologije koji su obilježavali Europu u ovom stoljeću i izazvali naivne utopije zapale su u krizu pod udarcima znanosti i tehnike. Sveučilište — slavna europska ustanova nastala u krilu Crkve — nemoćno je da izradi prihvatljiv kulturalni projekt. To znači da je u današnjem društvu zakazalo vodstvo kulture. Danas se živi i bori prije svega za vlast i dobrobit a ne za ideale.

Zapadno je društvo višestruko i mnogovrsno zamršeno. U njemu pojedinac prihvaća ciljeve, vrijednosti i značenja svoga života samo koliko ih shvaća vlastitim razumom. Ali često mora tražiti pipajući u mraku metafizičke sigurnosti zadnje ciljeve i sigurna etička uporišta. Taj čovjek, koji bi htio biti odrastao, zreo, slobodan, čovjek je koji bježi od slobode da bi se prepustio konformizmu, čovjek koji trpi samoću, kojemu prijete različite duševne muke, traži da otkloni smrt a zapao je u zastrašujuće beznade.

12. Pozvani smo da evangeliziramo danas tu Europu i tog čovjeka. Očekuju nas i potiču novi i nesagledivi zadaci ali se ujedno otvaraju ogromne mogućnosti i živa iščekivanja. Sociološka su i kulturalna istraživanja otkrila da iz srca mnogih naših suvremenika, koji čeznu za valjanim odgovorima, koji bi ih više zadovoljili

od onih što im ih nude zastarjeli modeli misli i života koji su se dosad namećali, izbija neočekivano i ponekad potisnuto i tjeskobno pitanje o religioznim vrijednostima i smislu života. To je pozitivan vid što od nas traži objašnjenja. Sumrak ideologija, gubljenje povjerenja da društveno ustrojstvo može odgovoriti na najteža i najtjeskobnija čovjekova iščekivanja, nezadovoljstvo čovjeka da svoju opstojnost zasniva na nečem prolaznom i kratkotrajnom, samoća u velikim i prenapučenim gradovima, mladost prepuštena sama sebi i sam nihilizam iskopali su duboku prazninu koja čeka vjerodostojne navjestitelje s novim prijedlozima vrednota na kojima se može izgraditi nova civilizacija dostojna čovjekova poziva. Crkva treba biti dobri Samaritanac za današnjeg čovjeka i treba znati prepoznati „semina Verbi” [sjeme Riječi] da bi ga uzgajala i omogućila mu da sazre. S velikom skromnošću ali i s vedrom sigurnošću koju dobiva od Krista, Crkva treba biti svjesna da može ponuditi Europi ono što je tom kontinentu danas najpotrebnije i što sam nemože priskrbiti. Crkva je pozvana da dadne dušu modernom društvu bilo da se radi o složenom i pluralističkom društvu na Zapadu, ili o monolitnom na Istoku. I tu dušu Crkva treba unijeti ne odzgor ili izvana nego iznutra postajući bližnja današnjem čovjeku. Nameće se dakle djelotvorno prisustvo i živo sudjelovanje u životu čovjeka.

13. Za to uzvišeno poslanje rascvjetavanja novog razdoblja evangelizacije u Europi traže se danas posebno spremni navjestitelji evanđelja. Trebajuiskusni evanđeoski vjesnici koji poznaju duboko u srce današnjeg čovjeka koji s njim suosjećaju u veselju, nadi, tjeskobi i tuzi a u isto su vrijeme skloni razmatranju i zaljubljeni u Boga. Za to trebaju novi sveci. Veliki navjestitelji evanđelja u Europi bili su sveci. Trebamo moliti Gospodina da poraste duh svetosti u Crkvi i da nam pošalje novih svetaca da navijeste evanđelje današnjem svijetu.

14. Gospodnjom su odredbom prvi navjestitelji evanđelja biskupi. To smo mi. Naše biskupsko poslanje i naša apostolska zabrinutost moraju oponašati onu sv. Pavla, koji je izjavio „jao meni ako ne propovijedam evanđelja” (I Kor 9,16). Sigurno uporište za to djelo evangelizacije, koje se nadovezuje na živu tradiciju Crkve, treba ostati milosni događaj II. vat. sabora. Duh je progovorio današnjim Crkvama i njegov je glas odjeknuo na Općem saboru. Može se reći da on predstavlja temelj i pokretanje orijaškog djela evangelizacije modernog svijeta, koji je stigao do novog zaokreta u povijesti čovječanstva, u kojem Crkvu očekuju teški i opsežni zadaci. Prema prvotnom nadahnuću Sabor je sebi postavio cilj „povezati moderni svijet sa životnom strujom evanđelja” (Apostolska konstitucija o sazivanju Sabora „Humanae salutis”).

Na poletu Općeg sabora i na vjernosti njegovu cilju nastala je i porasla želja da se temeljito prouči predmet evangelizacije bilo na razini Opće crkve ili mjesnih Crkava. To svjedoči na poseban način sinoda biskupa 1974. godine i krasna apostolska pobudnica „Evangelii nuntiandi” u kojoj je Pavao VI. izložio plodove sinode i koja i nadalje ostaje suvremen dokument. Slijedeća sinoda biskupa na temu II. vat. sabora treba biti u svojoj biti oživljavanje evangelizacije suvremenog svijeta. Sinoda će biti obnovljena milost i proizvest će plodove

evangelizacije onoliko koliko se usmjeri da pronade izvorno nadahnuće II. vat. sabora, da ga pounutarnji i proslijedi s obnovljenim žarom i apostolskim zanosom. Navještanje evanđelja u Europi danas, može se reći, tvori središnji i oduševljavajući predmet s kojim ste se bavili ovih godina i posebno živo ovih dana. Raščlambe i zaključci Vijeća europskih biskupskih konferencija zaslužuju da postanu „pomagalo razmišljanja i rada” europskog episkopata.

Biskupi i svećenici u službi riječi

15. Očito nismo sami u djelu navještanja evanđelja. Imamo pomoćnike. Hito bih prije svega istaknuti poslanje svećenika, redovnika i redovnica.

Njihovo je evangelizacijsko djelovanje bitno i prvotno. Tim našim povlaštenim suradnicima trebamo posvetiti našu najbrižljiviju i najusrdniju pažnju da bismo ih mudro, s ljubavlju i dalekovidnošću usmjerili, podržavali ih u kušnjama i hrabрили u poteškoćama i da bi im osigurali prikladnu duhovnu i kulturnu obnovu.

Raščlambe današnjeg stanja u Europi pokazuje, uz ohrabrujuće znakove oživljavanja i obnavljanja, i trajnu krizu zvanja i žalosnu pojavu otpada. Mnogovrsni su uzroci te žalosne pojave i tim će se uzrocima trebati snažno suprotstaviti posebno onima koji se svode na duhovnu suhoću i podrivajuće razdorne stavove. Iz tih se krugova ne rađaju zvanja. Moramo držati na umu da nećemo ostvariti djelotvorniju i življu evangelizaciju umanjujući formativne i kvalitativne zahtjeve apostolata nego upravo suprotno. „Uspomena” Crkve kao i svetih Zaštitnika Europe pružaju značajnu pouku u tom pogledu. U tom se pogledu mora s evandeoskom jasnoćom i odvažnošću ponovno ustvrditi da djevičanstvo i celibat posvećeni kraljevstvu nebeskom oslobađaju naročito djelotvornu snagu za navještanje evanđelja i vršenje djela milosrđa. Dramatično je istinito: „Žetva je velika, a poslenika malo” i dosljedno tome treba moliti „gospodara žetve da pošalje poslenike u žetvu svoju” (Mt 9, 37-38).

Crkva koja naviješta evanđelje to je Crkva koja moli da ima navijestitelja evanđelja.

U toj perspektivi evangelizacije zaslužuje da se postavi čitavi misionarski problem. Donedavno je cvijetanje misionarskih zvanja sačinjavalo važnu dimenziju evangelizacije same Europe. Danas je u neku ruku ta dimenzija splasnula iako ona traje u svojim učincima. Moramo biti svjesni da nije moguće učinkovito evangelizacijsko djelovanje bez misionarskog nadahnuća naših kršćanskih zajednica.

U srži odnosa između evangelizacije i „sekularizacije” treba promatrati poslanje i ulogu laika. Biskupska sinoda 1987. bit će posvećena tom predmetu. Bez djelovanja i svjedočenja laikata evanđelje ne bi moglo prožeti čitavi ljudski život i ne bi moglo biti uneseno u čitavi život društva. Neki pokušaji kao škole teološkog obrazovanja za laike i sve veći broj laika zaposlenih u katehiziranju pružaju nadu da će — kao i u najranijoj evangelizaciji — i novo doba evangelizacije moći računati na laike, istinske misionare.

16. Temeljna vrsta evandeoskog navještaja koja zaslužuje pažnju jest svjedočenje povezano sa znakom. Bez svjedočenja i bez potvrde znakom navještaj se izlaže opasnosti da ostane mrtvo slovo. Konstitucija „Evangelii nuntiandi” uporno je naglašavala sržnu važnost svjedočenja, što je uostalom u skladu s Novim zavjetom i Predajom. Navještaj i svjedočenje trebaju odsijevati bistrom doktrinalnom i moralnom čistoćom podsjećajući da evanđelje predstavlja i paradoksalno obilježje za mudrost i život čovjeka, ali zbog toga ne podnosi ograničavanja i nagodbe. U pismu sedmerim Crkvama, u Otkrivenju, Krist posebno zamjera tim crkvenim zajednicama doktrinalne i moralne kompromise potičući ih neprestano na svjedočenje koje može doseći čak do mučeništva. U tom teškom i osjetljivom zadatku da se danas spoji evanđelje i život, evandeoski navještaj i današnja kultura, naša nam pastirska zadaća nameće u tom pogledu posebno osjetljivo, zahtjevno i budno vršenje službe.

Razilaženja u mišljenju velika prepreka navještanju evanđelja

17. U tom pogledu moramo primjetiti da pojava nesuglasica predstavlja ogromnu zapreku evangelizaciji. Doktrinalne i moralne nesuglasice pojavljuju se kao karakteristični znak „bogatog” Zapada i prema tome Europe. S jedne strane čini se da one potječu odatle što se uzorci građanskog života i političkog osporavanja prenose i na religiozno i crkveno područje; s druge strane one mogu dobro očitovati i ljudski duh, koji je ponosan i ne podnosi zahtjeve evanđelja, kao i potrebu „milosti” da čovjek te zahtjeve prihvati i provodi u život. Važan je uvjet za evangelizaciju doseći i vrednovati, bez obzira i usprkos različitom shvaćanju, izvorni osjećaj vjernika, koji obuhvaća evanđelje u svoj svojoj cjelovitosti kojom se razlikuje od duha svijeta, prema pobudi sv. Pavla: „nolite confirmari huic saeculo” (Rim 12,2).

Bitno je istaći da samo takvo poistovjećivanje s cijelovitim evanđeljem može dati osnovu istinskoj snazi evangelizacije jer samo Božja riječ posjeduje u sebi samoj spasonosnu i životvornu snagu.

18. Da bismo ostvarili učinkovito djelo evangelizacije moramo se ponovno nadahnuti na prvotnom apostolskom uzoru. Taj uzor koji nam može poslužiti kao temelj i obrazac zapažamo u dvorani posljednje večere: apostoli su sjedinjeni i ustrajni s Marijom u očekivanju da prime dar Duha. Samo silaskom Duha počinje djelo evangelizacije. Dar Duha je prvi pokretač, prvo vrelo, i prvi dašak istinske evangelizacije. Treba, dakle, započeti evangelizaciju zazivom Duha i osluškujući gdje Duh djeluje (usp. Iv 3,8). Neki znakovi tog djelovanja Duha zacijelo su prisutni danas u Europi. Da bismo ih otkrili, podržavali i razvijali trebat će ponekad napustiti zastarjele obrasce i poći tamo gdje buja život, gdje uspijevaju plodovi života „po Duhu” (usp. Rim 8). Ti životni izvori, u skladu s prvim apostolskim modelom, općenito su tamo gdje je Krist i ljubav prema Kristu povezana sa crkvenom sviješću i životom; tamo gdje je Crkva, kao Marija, čašćena i prihvaćena kao majka. Navještanje Krista odvojeno od Majke-Crkve, ili još gore suprotstavljeno Crkvi, ne